

Н.Ю. Захарова, к.е.н., доцент
Г. С. Кінчевська, магістр
Таврійський державний агротехнологічний університет

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Основою підвищення ефективності діяльності підприємств аграрного сектору економіки та виробництва конкурентоспроможної продукції є забезпеченість основними засобами, які б відповідали сучасним технічним і технологічним вимогам щодо їх використання.

Згідно П(С)БО 7 «Основні засоби» основні засоби - матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [2].

Загалом вартість основних засобів підприємств сільського, лісового та рибного господарства з 2010 року збільшилася з 113388 млн. грн. у 2010 році до 270467 млн. грн. у 2016 році, тобто у 2,4 рази. При цьому сума зносу у 2016 році склала 100756 млн. грн., а коефіцієнт зносу – 37,3%. Складність ситуації із оновленням основних засобів підтверджується наявною кількістю різних видів техніки у сільськогосподарських підприємствах України. Відзначимо, що з 2010 року кількість тракторів зменшилася на 18601 шт. або 12,3%, вантажних і вантажно-пасажирських автомобілів – на 18890 шт. або на 18,1%, зернозбиральних комбайнів – на 5384 шт. або 16,4%. Крім того, спостерігається зменшення прийнятих в експлуатацію потужностей сільськогосподарського призначення та навіть енергетичних потужностей. Тому на сьогодні досить актуальним є питання забезпечення своєчасного відтворення основних засобів галузі, що передбачає постійне їх оновлення через придбання нових, реконструкцію, технічне переозброєння, модернізацію та капітальний ремонт вже діючих [1].

Просте відтворення основних засобів здійснюється в тому самому обсязі, коли відбувається заміна окремих зношених частин основних засобів або заміна старого устаткування на аналогічне, тобто тоді, коли постійно відновлюється попередня виробнича потужність. Розширене відтворення передбачає кількісне та якісне збільшення діючих основних засобів або придбання нових основних засобів, які забезпечують вищий рівень продуктивності устаткування [3, с. 256].

Оновлення основних засобів безпосередньо пов'язано із розміром капітальних інвестицій, сума яких у матеріальні активи підприємств сільського, лісового та рибного господарства України у 2016 році склала близько 50 млрд. грн. Слід зауважити, що 76,4% з них було вкладено у оновлення машин та

обладнання галузі, а сума цих вкладень з 2010 року збільшилася у 6,2 рази. Однак, не зважаючи на зростання капітальних інвестицій, їх обсяги на сьогоднішній день не задовольняють аграріїв.

Характеризуючи обсяги прямих іноземних інвестицій у сільське, лісове та рибне господарство, слід відзначити, що вони скоротилися з 669,2 млн. дол. США у 2010 році до 502,2 млн. дол. США у 2016 році, тобто на 25%, а їх частка у загальній сумі прямих іноземних інвестицій в економіку країни знизилася відповідно із 1,72 до 1,39%. Це свідчить про незацікавленість іноземних інвесторів розвитком аграрного виробництва, що в першу чергу обумовлено тим, що воно нездатне за короткий період часу повернути вкладений капітал із значним рівнем прибутку. З іншого боку такі тенденції посилюються й рядом чинників, що сформували малосприятливий інвестиційний клімат у країні, а саме політична нестабільність, військові дії на сході України, нестабільність законодавчої бази, високі темпи інфляції тощо.

Таким чином, основною проблемою для здійснення відтворення основних засобів є нестача у сільськогосподарських підприємств фінансових ресурсів.

Потребу у фінансових ресурсах можна задовольнити за рахунок власних джерел, основу яких складають чистий прибуток та амортизаційні відрахування. Сума останніх по відношенню до вартості основних засобів має тенденцію до зростання, що у процентному співвідношенні за період 2010-2017 рр. становить +1,7%. В свою чергу спостерігається і збільшення чистого прибутку сільськогосподарських підприємств. Так, з 2010 року він виріс у 4,5 рази і в 2017 році склав 78,5 млрд. грн., але у зрівнянні із попереднім роком він впав на 12,6%. Але у сучасних умовах, їх обсяги є недостатніми, що обумовлено рядом об'єктивних і суб'єктивних причин, внаслідок чого виникає необхідність залучення фінансових ресурсів із зовнішніх джерел, а саме за рахунок банківського кредитування, використання аграрних розписок, лізингу, різних видів державної підтримки.

В той же час доступ до зовнішніх джерел фінансового забезпечення відтворення основних засобів аграрних підприємств також суттєво обмежений. Це обумовлено значною вартістю залучення цих фінансових ресурсів, яка частіш за все перевищує рентабельність діяльності сільськогосподарських підприємств. Крім того, перешкодою у їх отриманні також стає низька кредитоспроможність підприємств галузі, а також відсутність ліквідних об'єктів застави.

Слід відзначити, що на сільське господарство зараз припадає лише 7% кредитного портфелю банківської системи. При цьому підприємства аграрної галузі використовують переважно короткострокові кредити, які забезпечують поточну діяльність й зумовлені сезонністю виробництва, і не вирішують проблем пов'язаних з оновленням основних засобів. Лише 5-6% капітальних інвестицій у галузь сформовано за рахунок банківських кредитів та подібних їм позикових коштів. Ставки по кредитах на сільськогосподарську техніку на сьогодні становлять від 19 до 22 % річних. Розмір мінімального власного внеску, зазвичай встановлюється в межах 20-30 % вартості техніки.

Більш вигідним, ніж банківський кредит для підприємств аграрної сфери є лізинг, як по базовим умовам, що пропонують лізингові компанії, так і по партнерським програмам. Лізинг має перевагу перед кредитом в розрізі того, що передане у лізинг майно одночасно і є заставою. Процентна ставка по лізинговим операціям становить 8-17 % в гривні для стандартних програм і від 10-16 % для партнерських програм. Як і по кредитах, перший внесок складає 15-30 %.

В таких умовах державна підтримка аграрних підприємств повинна стати однією із вагомих складових фінансування галузі. Однак, її здійснення у формі дотацій та фінансування цільових програм істотно скоротилося. Також недостатньою є державної підтримка відповідно до програми часткової компенсації ставок за кредитами комерційних банків. Одним із методів державного регулювання ціни на аграрному ринку та державної підтримки виробників на основі додаткового кредитного фінансування господарської діяльності суб'єктів аграрного бізнесу на сьогодні стали форвардні операції. Ціна залучених фінансових ресурсів за аграрними форвардними операціями знаходиться в межах 14-15%.

Відтак, основними напрямками забезпечення фінансового відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств має стати розширення можливостей використання з цією метою як власних, так і позикових фінансових ресурсів. Це можна здійснити на основі обґрунтованої державної політики у аграрній сфері, що дозволить сформуванню сприятливого інвестиційного клімату, стабілізувати податкове законодавство, удосконалити нормативно-правову базу, збільшити бюджетні асигнування, запровадити ефективні механізми фінансування галузі.

Список літератури.

1. Діяльність суб'єктів господарювання за 2016 рік: стат. збірник [Електронний ресурс] / За редакцією М. С. Кузнецової - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>

3. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. - К.: КНЕУ, 2001. - 460 с., іл..